

GÜNEY AFRİKA CUMHURİYETİ

ÜLKE PROFİLİ

T.C.
Ticaret Bakanlığı
Uluslararası Anlaşmalar ve Avrupa Birliği
Genel Müdürlüğü

İçindekiler

1. GENEL BİLGİLER	2
2. GENEL EKONOMİK DURUM.....	5
3. DIŞ TİCARET	8
4. DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR.....	11
5. TÜRKİYE ile TİCARET	13
EKLER:	15

1. GENEL BİLGİLER

Başlıca Sosyal Göstergeler

Devlet Adı	Güney Afrika Cumhuriyeti
Yönetim Şekli	Başkanlık Sistemi
Başkent	Pretoria (İdari), Cape Town (Yasama), Bloomfontein (Yargı)
Yüzölçümü (kara)	1.213.090 km ² (Dünya Bankası)
Nüfus (2023)	61.528.000 (IMF)
Ticaret/İş Merkezi	Johannesburg
Resmi Dil	İngilizce
Milli Gün	27 Nisan (1994) – Özgürlük Günü
Yaygın görülen hastalıklar	HIV, tüberküloz, diyabet

Coğrafi Konum

Afrika kıtasının güney uç bölgesinde yer alan GAC, zengin bitki örtüsü çeşidi bakımından dünyada üçüncü sırada yer almaktadır. Bitki örtüsü genel olarak 5 bölüme ayrılır. Bunlar; ormanlar, savanlar, otlaklar, çöllere ve makiler şeklindedir. Ormanlar tropik ve yarı tropik olmak üzere iki tipte olup, yağışların en fazla olduğu doğudaki dağ yamaçlarında yer alır.

Ülkede iklim bölgelere göre önemli değişiklik gösterir. Batıda Atlas okyanusu kıyılarında yer alan Western Cape bölgesinde Akdeniz iklimine benzer bir yapı vardır. İç kesimlerde kısmi yarı-çöl iklimi ve kurak-soğuk kış ve yağmurlu yaz mevsimleri yaşanmaktadır. Doğuda Hint Okyanusuna kıyılarını bulanan Kwazulu eyaletinde ise yüksek nem oranlarının görüldüğü yarı-tropik bir iklim yaşanır. Kar yağışı oldukça ender ve sadece en yüksek bölgelerde görülebilmektedir.

Ancak, Güney Afrika'da su yetersizliği en büyük kısıtlıklardan birisidir. İçme ve sulama amaçlı su ihtiyacı küçük göller ve ırmaklar ile göletlerden karşılanmaktadır. Bu durum ülkede alternatif enerji olarak termal santralleri (hidrokarbon veya kömür yakıtlı) vazgeçilmez kılmaktadır.

Siyasi ve İdari Yapı

Bölgenin Avrupa tarafından keşfi 1488 yılında Portekizli kaşif Bartholomeu Dias'ın Cape bölgesini dolaşması ile başlamıştır. Bölge, Hollanda ve İngiltere arasında güç mücadelesine sahne olmuştur. Yönetim şekli olarak, 1910 yılında Güney Afrika Birliği ve 1961 yılında Güney Afrika Cumhuriyeti tesis edilmiştir. 1994 yılında geçici anayasa ile demokrasiye geçerek, yerli halk ülke yönetimini (Avrupa kökenlilerden) devralmıştır.

Mevcut anayasa 1996 yılında yürürlüğe konulmuştur. Ülkede yasama, yürütme ve yargı güçleri birbirinden ayrıdır. GAC'nde merkezi ulusal devlet ve ayrıca 9 eyalet bulunmaktadır.

Parlamento, Ulusal Meclis (national assembly) ve Eyaletler Milli Konseyi (national council of provinces) olmak üzere, iki kanattan oluşmaktadır. Ulusal yasama organı olan "Ulusal Meclis" 400 milletvekilinden oluşmakta ve 5 yılda bir doğrudan halk tarafından seçilmektedir.

Parlamentonun diğerk kanadı olan Eyaletler Milli Konseyi ise, ÷lkedeki 9 eyaleti eşit sayıda temsilen toplam 90 üyeden oluşmakta ve doğrudan eyalet meclisleri ve yerel idare tarafından belirlenmektedir. Yasama sürecinin yanısıra merkezi Hükümetin icraatında, eyaletlerin menfaatlerinin dikkate alınıp alınmadığını gözetmekle sorumludur. (GAC Parlamentosu: <https://www.parliament.gov.za/>)

Öte yandan; genel seçimle yenilenen Ulusal Meclis ise, bünyesindeki siyasi partilerce aday gösterilen üyelerinden birini devlet başkanı olarak seçmektedir. Yürütmenin başı olan Devlet Başkanlığı görevi (<http://www.thepresidency.gov.za/>), beşer yıl süreyle en fazla iki defa üst üste yapılabilmektedir. Bir Başkan Yardımcısı bulunmaktadır.

Ülke yönetim gücünün büyük bir bölümü; Ulusal Meclis ile (devlet ve hükümet lideri konumundaki) Devlet Başkanının elindedir. Devlet Başkanının, Meclis'te oy kullanma hakkı bulunmamaktadır. Hükümet üyeleri de, Ulusal Meclis'teki milletvekillerinden oluşmaktadır. (bazı zorunlu durumlarda milletvekili olmayan bir-iki bakan dışardan atanabilmektedir) Eyalet Başkanlıkları ise, daha çok kendi eyaletlerindeki yerel sorumluluklara sahiptir. (Güney Afrika Hükümeti: <https://www.gov.za/about-government/government-system/structure-and-functions-south-african-government>)

GAC 9 eyalete ayrılmış olup bunlar; Gauteng, Western Cape, Kwazulu Natal, Eastern Cape, Northern Cape, Limpopo, Mpumalanga, Free State and the North West'dir.

Ülkenin idari başkenti Pretorya'dır. Devlet Başkanlığı ile ulusal düzeydeki Bakanlıklar ve bağlı kuruluşları Pretorya'da bulunmaktadır. Cape Town, Parlamentonun bulunduğu yasama başkentidir. Bloomfontein ise Yüksek Mahkemenin bulunduğu yargı başkentidir. Diğer önemli şehirler Johannesburg, Durban, Port Elizabeth, Bloemfontein ve East London'dır.

GAC ekonomisinin en önemli eyaleti Gauteng'in endüstri, ticaret ve madencilik merkezi olarak toplam GSYİH içindeki payı %40 oranını bulmaktadır. Ekonomide ikinci önemli bölge Kwazulu-Natal olup, Durban şehri limanı odaklı yapısı ile turizm, tarım ve ağır sanayiye dayalı bir ekonomiye sahiptir. Üçüncü olarak, Western Cape bölgesi daha sınırlı endüstri ve maden kaynağına sahip olmasına rağmen diğer eyaletlere göre daha tutarlı ekonomik performans göstermektedir. Bu bölgede tarım ve turizm konuları iyi işletilmekte olan alanlardır.

Nüfus ve İstihdam

2021 yılı itibarıyla ÷lke nüfusu 59,4 milyondur. Nüfusun %29'unu 0-14 yaş grubu, %65'ini 15-64 yaş grubu oluşturmuştur. 65 üstü yaş grubunun payı ise %6'dır. Ortalama ömür süresi 65 yıldır. Kentli nüfusun toplam nüfusa oranı %68'dir. (Dünya Bankası-2023)

Güney Afrika'da nüfus ve işgücü yapısında önemli değişim yaşanmaktadır. Nüfus artış hızı 2013 yılından itibaren önemli ölçüde azalmış olmakla birlikte (2020 yılı %1,3); komşu ÷lkelerden iş ve yerleşim amaçlı göç yaşanırken, nitelikli Avrupa kökenliler ise gelişmiş ÷lkelere göç etmektedir. Bu nedenle özellikle nitelikli orta kademe ve yönetici personel yetersizliği ciddi şekilde hissedilmekte ve çare aranmaktadır.

İşsizlik oranı, 2008 yılından itibaren artış göstermektedir. (Dünya Bankası)

Ülkede yerli nüfusun 1994 yılı öncesi dönemde ekonomiye katılma, mülk sahipliği, eğitim ve temel iş yapma becerilerinin gelişimi gibi konularda geride bırakılmış olması, günümüzde halen %28 seviyesindeki yüksek işsizlik oranları, gelir dağılımında eşitsizlik gibi önemli yapısal sorunların da kaynağını teşkil etmekte, özellikle genç ve siyah nüfus için ciddi sorun oluşturmaktadır. Yoksul kalmış kesim olarak görülen yerli halkın istihdamının artırılması için özel teşvikler sözkonusudur.

Yetmişmiş işgücü temini ve istihdamı ile ilgili sorunların bulunduğu ülkede siyahların istihdamı ve siyah sanayicilerin yaratılmasına yönelik "Black Economic Empowerment" politikası, Güney Afrika da iş yapmayı ve özellikle yatırım planlayan firmaların dikkat etmesi gereken konular arasındadır. Bu çerçevede, üstlenilecek projelerde veya yatırımlarda belirli oranda yerel personel istihdamı zorunluluğu bulunmaktadır. (Black Economic Empowerment: <https://www.gov.za/documents/broad-based-black-economic-empowerment-act>).

Nüfusun büyük bir bölümü yoksulluk sınırında yaşamını sürdürmektedir. (Dünya Bankası'nın 2014 yılı verilerine göre halkın %56'sı yoksulluk sınırının altında yaşamaktadır.) Ülkedeki gelir dağılımında büyük farklılıklar bulunmaktadır. Dolayısıyla tüketici eğilimi ve davranışları da farklı olabilmektedir.

Bu çerçevede, istihdamın artırılması, teknoloji ve teknik bilgi transferinin sağlanması, işgücünün beceri ve niteliklerinin yükseltilmesi gibi amaçlar doğrultusunda ülkeye doğrudan yabancı yatırım çekilmesi hükümetin temel önceliklerindedir. Sabit sermaye yatırımlarına (sanayileşmeye) önem verilmektedir (<http://www.investsa.gov.za/>).

Doğal Kaynaklar ve Çevre

Zengin doğal bitki örtüsü ve yaban hayvanı çeşitliliği, değerli madenlere olan ilgi nedeniyle gölgede kalmaktadır. Dünyanın en zengin doğal kaynakları bulunmaktadır. Başlıcaları; altın, platin, paladyum, elmas, gümüş, kömür, demir ve kromdur.

2. GENEL EKONOMİK DURUM

Temel Ekonomik Göstergeler

	2021	2022	2023*	2024*	2025*	2026*	2027*	2028*
GSYİH (Cari Fiyatlarla - milyar \$)	420,01	405,11	380,91	401,47	417,95	432,5	445,46	459,02
GSYİH Büyüme (Sabit Fiyatlarla -%)	4,7	1,9	0,9	1,8	1,6	1,4	1,4	1,4
Kişi Başına Düşen Milli Gelir (Cari Fiyatlarla - \$)	6.984	6.684	6.191	6.427	6.590	6.717	6.815	6.917
Tüketici Fiyat Enflasyonu (ort, %)	4,6	6,9	5,8	4,8	4,5	4,5	4,5	4,5
Cari İşlemler Dengesinin GSYİH'ya Oranı (%)	3,7	-0,5	-2,5	-2,8	-2,4	-2,3	-2,1	-2,1
İşsizliğin Toplam İşgücüne Oranı (%)	34,3	33,5	32,8	32,8	32,9	33,2	33,5	33,8
Devletin Genel Toplam Borçlanmasının GSYİH'ya Oranı (%)	68,8	71,1	73,7	75,8	78,8	81,6	84,2	86,7

Kaynak: IMF (2023 Ekim)

*Tahmini veriler

GAC, 2023 yılı için tahmin edilen 399 milyar dolarlık milli geliri ile 196 ülke arasında dünyanın 39. büyük ekonomisi olması, kişi başına düşen milli gelir ile de dünyada 100. sırada yer alması beklenmektedir. İşsizliğin yüksek olduğu ülkeler arasında ise 1. sırayı alacağı tahmin edilmektedir. (IMF)

Serbest piyasa ekonomisine sahip GAC, gelişmekte olan pazar konumundadır. GAC'nin dünya ekonomisiyle bütünleşmesi 1994 yılında demokrasiye geçişle birlikte gerçekleşmiştir. Kurumsal altyapısı, gelişmiş ve çeşitlendirilmiş sanayii altyapısı, esnek döviz kuru politikası, istikrarlı enflasyon oranları, esaslı olarak yerel para birimi üzerinden borçlanmaya imkân veren derinliği, yüksek yurtiçi sermaye piyasaları gibi güçlü yanlarına rağmen; GAC ekonomisinin başlıca sorunları yüksek borçluluk ve işsizliktir.

IMF ve Dünya Bankası gibi uluslararası kuruluşlar ülkede yaşanan elektrik kesintileri ve lojistik sektöründeki sorunlar nedeniyle ülkenin 2023 büyüme tahminlerini aşağı yönlü revize etmiştir. Ekonomik durgunluk beklentisine gerekçe olarak elektrik kesintilerini ve zayıf emtia fiyatlarını gösteren IMF, GAC için 2023 büyüme tahminini %0,1'e düşürmüştü ve GAC'nin ekonomik reformların hızını artırmadığı sürece ekonomik durgunluk riskiyle karşı karşıya olduğu konusunda uyarılmıştır.

İşsizlik ile mücadele kapsamında Hükümet tarafından istihdam yaratacak ve ekonomik büyümeyi tetikleyecek kapsayıcı reform programları uygulanmaya devam etmektedir. 2022 yılı ikinci çeyrekte istihdam verilerinin az da olsa iyileştiği ülkede işsizlik hala ülkenin en büyük problemidir. Özellikle genç işsizliğin en önemli ekonomik sorun olduğu GAC'nde büyüme ve ekonomik reform planlarının temelinde istihdamın artırılması yatmaktadır.

Elektrik üretim, iletim ve dağıtımını tek elden yürüten kamu iktisadi teşebbüsü ESKOM'un faaliyetlerinin ayrıştırılmasına yönelik mevzuat altyapısı oluşturulmuş olup yakın dönemde iletim alanında yeni kurulan kamu iktisadi teşebbüsünün faaliyete geçirilmesi için çalışmalar sürdürülmektedir. İletim, üretim ve dağıtım faaliyetlerinin ayrıştırılması yoluyla özel sektör enerji tedarikçilerinin üretici olarak sisteme daha fazla dahil olması sağlanmaya çalışılmaktadır.

Son dönemde, tedarik zincirlerinde yaşanan sıkıntılar nedeniyle arzın yükselen tüketim talebini karşılayamamasına bağlı olarak küresel ölçekte gözlemlenen enflasyon artışı GAC ekonomisinde de mevcuttur. Merkez Bankasının temel politikası enflasyon ve döviz kurlarında ve dolayısıyla para piyasalarında istikrarı sağlamaktır. Merkez Bankası'nın enflasyon politikası, yıllık %3-6 bandında tutulmasını öngörmektedir. (www.resbank.co.za)

2021 yılı itibarıyla; sanayi sektörünün (inşaat dahil) GSYİH içindeki payı %24,5'tir. (Sadece imalat sektörünün payı %12 olup, milli gelir içindeki payı azalma eğilimindedir.) Tarımın milli gelir içindeki payı ise %2,5'tir. (Dünya Bankası-2023)

Korona virüs salgını ile oluşan arz ve talep yönlü daralmaya bağlı ekonomik kriz, bütçe gelir kalemlerinde ciddi ölçüde daralmaya sebep olmuştur. Sözkonusu gelişmelerin, kamu borç yükünün daha fazla artmasını da beraberinde getireceği öngörülmektedir.

Dış borcu 2021 yılı itibarıyla 170 milyar dolar seviyesinde olup, %21'i kısa vadeli. Dış borç, (419 milyar dolar tutarındaki) milli gelirin yaklaşık %41'idir. Aynı yıla ait döviz rezervi (altın dahil) 57,6 milyar dolar tutarında olup, dış borcu karşılama oranı %33'tür. (Dünya Bankası-2023)

GAC Cumhurbaşkanı Cyril Ramaphosa'nın 9 Şubat 2023 tarihinde yaptığı "Ulusa Sesleniş konuşmasında özetle;

- Ülkenin aylardır ekonomiye büyük zarar veren elektrik kesintilerine katlanmak zorunda kaldığını, güvenilir bir elektrik kaynağı olmadan işletmelerin büyüemeyeceğini, montaj hatlarının çalışamayacağını, tarım arazilerinin sulanamayacağını ve temel hizmetlerin kesintiye uğrayacağını, elektrik kesintilerinin devam ettiği sürece istihdam yaratan ve yoksulluğu azaltan kapsayıcı bir ekonomi geliştirme çabalarının başarılı olamayacağını, bu nedenle 2023 yılında en önemli gündem maddelerinin bu elektrik krizini çözmek olacağını, Güney Afrika halkının kendilerinden çözüm istediğini, hükümetin de bu doğrultuda elektrik krizini çözmek üzere yeni planlar ortaya koyacağını, en önemli önceliklerinin ülkenin enerji güvenliğini yeniden sağlamak olduğunu,
- Enerji krizini çözmek için bu önlemleri alırken iklim değişikliğinin toplum için oluşturduğu risklerin de farkında olduklarını, düşük karbon ekonomisine adil geçişi ülkenin elverdiği hızda ve enerji güvenliğini sağlayacak şekilde sürdüreceklerini, Adil Enerji Geçişi Yatırım Planı aracılığıyla ekonomiye beş yıl içinde yenilenebilir enerji, yeşil hidrojen ve elektrikli araç alanında 1,5 trilyon rand değerinde yatırım yapılacağını, bu sayede ekonomide yeşil hidrojen, elektrikli araçlar ve yakıt hücreleri gibi birkaç yeni sektörün ortaya çıkacağını, Yalnızca Northern Cape'te yenilenebilir enerji projelerine yapılan yatırımların 100 milyar rand'a ulaştığını,

- Otomotiv, giyim ve tekstil, kümes hayvanları, şeker, tarım ve küresel iş hizmetleri gibi sektörlerde yatırımları teşvik etmeye ve master planları uygulamaya devam edeceklerini,
- 2023'teki ana gündemlerinin elektrik dışında işsizlik, yoksulluk ve artan yaşam maliyetleri, suç oranlarının azaltılması ve yolsuzluk ile mücadele olacağını,
- Sürdürülebilir kalkınma, adil enerji geçişi, sanayileşme ve Afrika Kıtasal Serbest Ticaret Bölgesi'nin uygulanması konularında işbirliğine odaklanacaklarını, Güney Afrika Gümrük Birliği'ndeki komşularla birlikte Afrika Kıtasal Serbest Ticaret Bölgesi'ndeki endüstriyel teklifin yakında sonuçlandıracaklarını, tamamen faaliyete geçtiğinde Kıtasal Serbest Ticaret Alanı'nın Afrika'nın ekonomik bütünleşmesini derinleştireceğini, ulusal ekonomileri büyüteceğini ve Güney Afrika şirketleri için yeni sınırlar ve pazarlar açacağını,

ifade etmiştir. (Kaynak: T.C. Pretorya Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği)

Özetle; yüksek işsizlik (ve genç işsizliği), ekonomik büyüme performansındaki zayıflık, gelir dağılımı eşitsizliği, yüksek kamu borcu, ekonomide ağırlığı büyük olan KİT'lerin verimsizliği, yüksek borçluluk oranları ve işgücü piyasasının esnek olmayışı ile düşük enerji arzı ekonomisindeki başlıca yapısal sorunlardır. (Dünya Bankasının ülke ekonomisi hakkındaki değerlendirmeye <https://www.worldbank.org/en/country/southafrica/overview#1> web adresinden ulaşılması mümkündür.)

3. DIŞ TİCARET

Genel Durum

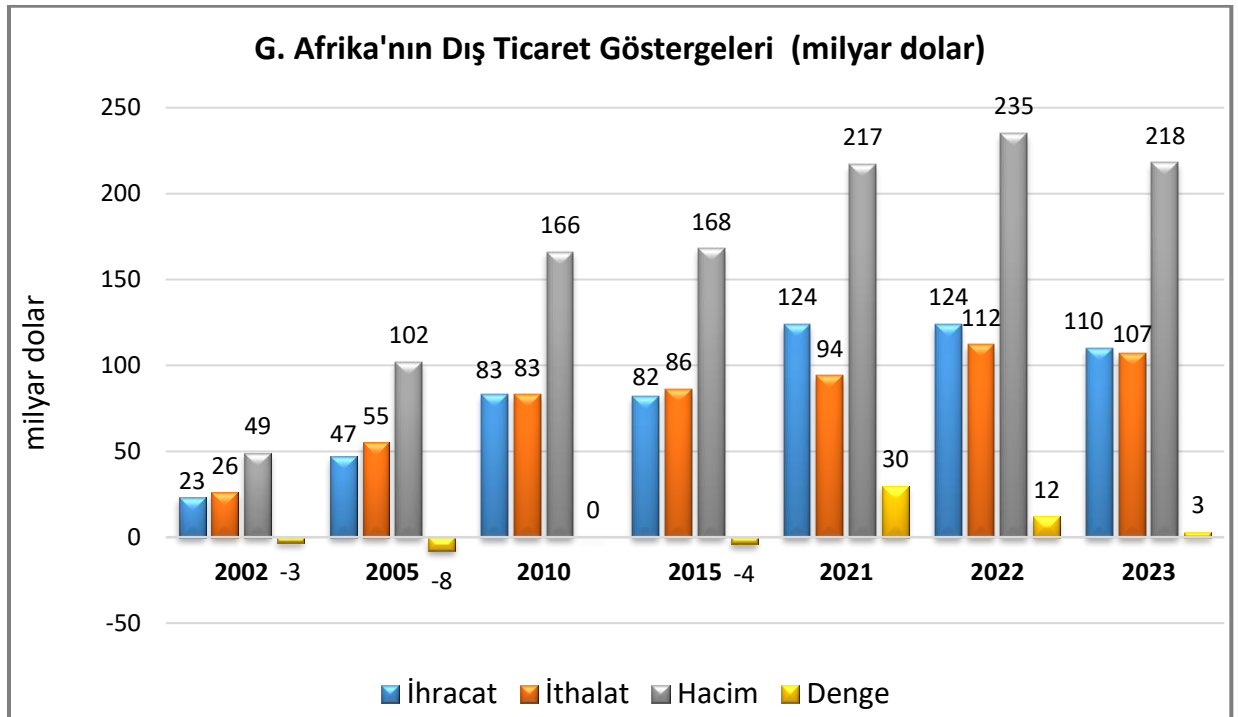
Sahra-altı afrika ¼lkelerine açılan kapı olarak da nitelendirilmektedir. GAC'ın bölge ¼lkeleri ile olan ticari ilişkilerinin son yıllarda derinlik ve yoğunluk kazandığı gözlenmektedir. Kıtada siyasi ve ticari alanda önemli uluslararası örgütlenmeler de hız kazanmış olup, GAC'ın bu alanlarda önemli yeri ve rolü bulunmaktadır.

İthalat politikası, uzun yıllar ikame ve sıkı tarife korumacılığı gibi ithalat sınırlamalarının ardından 1990'lı yıllardan itibaren liberalleşerek değişim geçirmiştir. Sahra-altı Afrika'ya yönelik transit ticaretin de ana geçiş noktalarındandır ve bu nedenle bölgeye açılan bir kapı olarak da konumlandırılmaktadır.

AB ¼lkeleri mevcut serbest ticaret anlaşmaları çerçevesinde pazara avantajlı erişim sağlamakta; AB'ye sağlanan avantajlar düzeyinde olmasa da, EFTA ve MERCOSUR ¼lkelerinin de tercihli ticaret düzenlemeleri çerçevesinde birçok üründe pazara giriş avantajının bulunduğu görülmektedir.

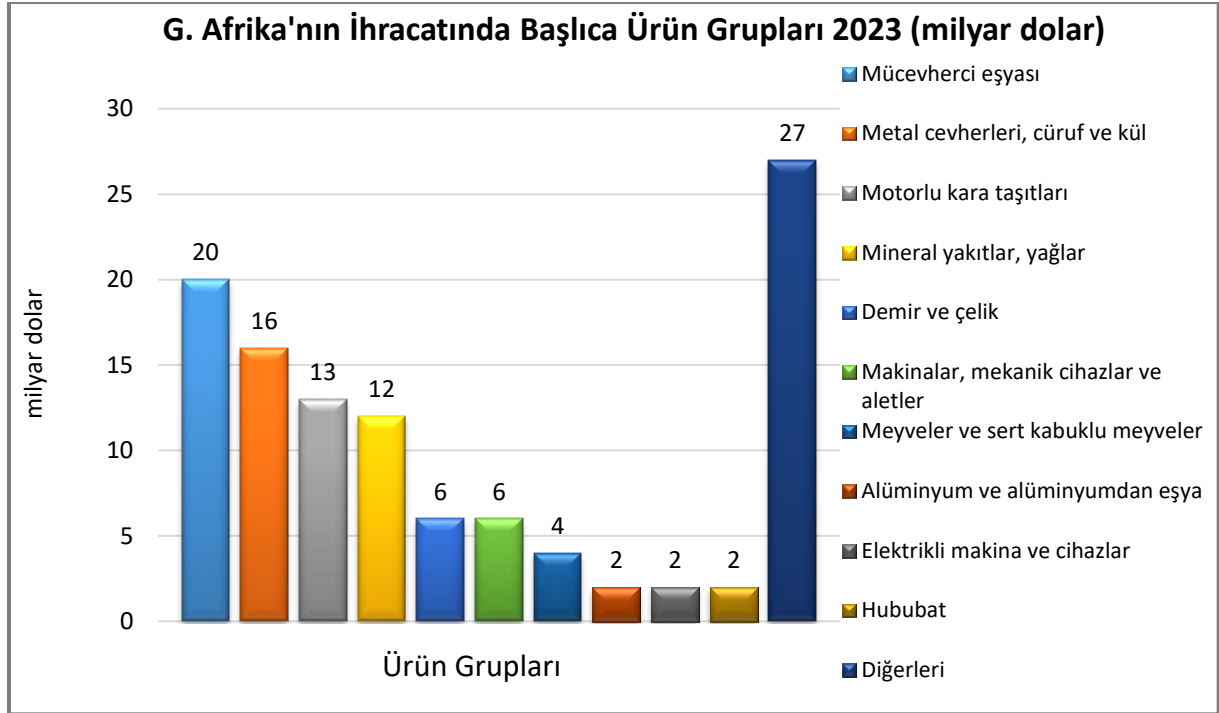
Dış ticaretten sorumlu kurum Ticaret, Sanayi ve Rekabet Bakanlığı (Department of Trade, Industry and Competition-the DTIC- <http://www.dtic.gov.za/>)

Dış Ticareti

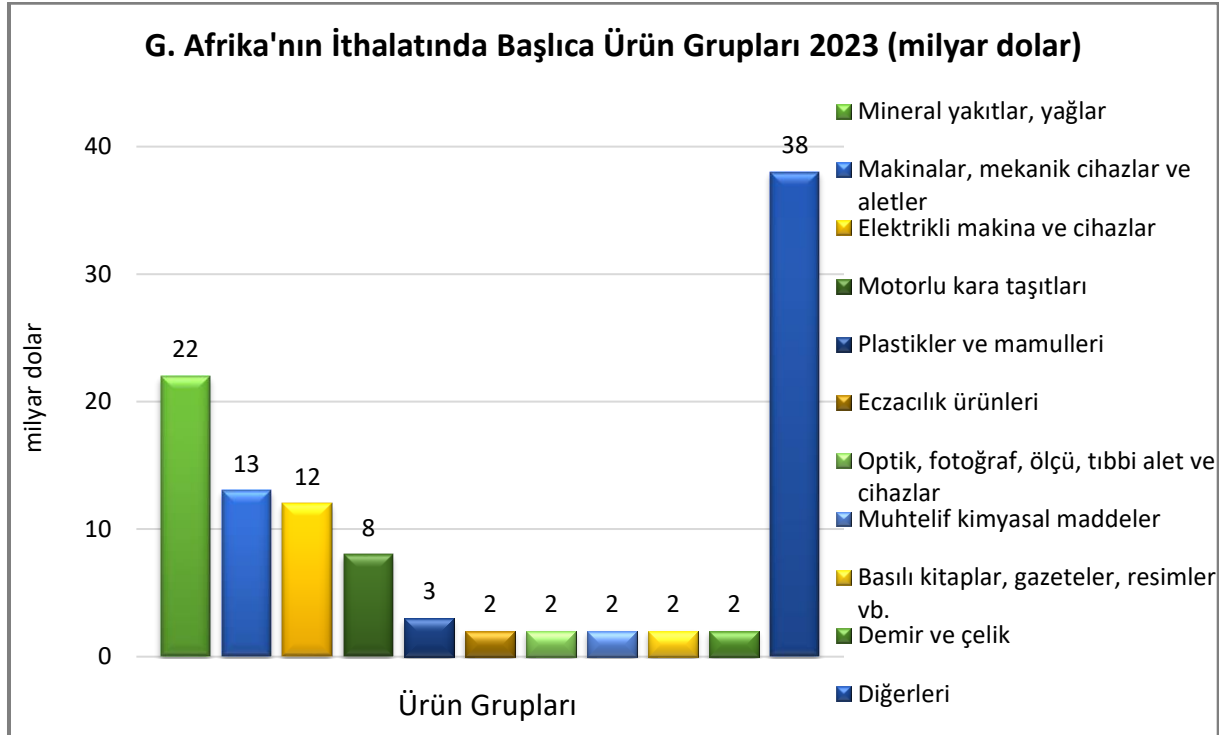
Başlıca Ürünler İtibarı ile Dış Ticareti

İhracat

Kaynak: Trademap /GAC-directdata [Detaylı tablo için tıklayınız](#)

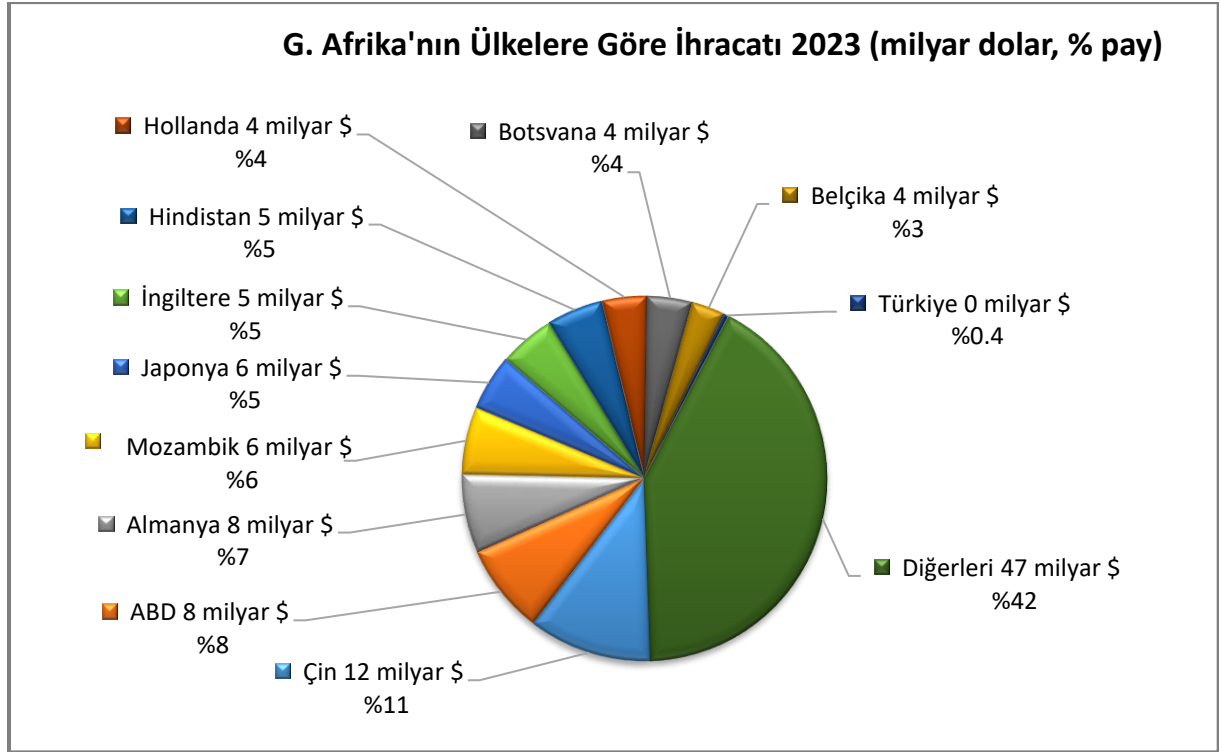
İthalat

Kaynak: Trademap/GAC-directdata [Detaylı tablo için tıklayınız](#)

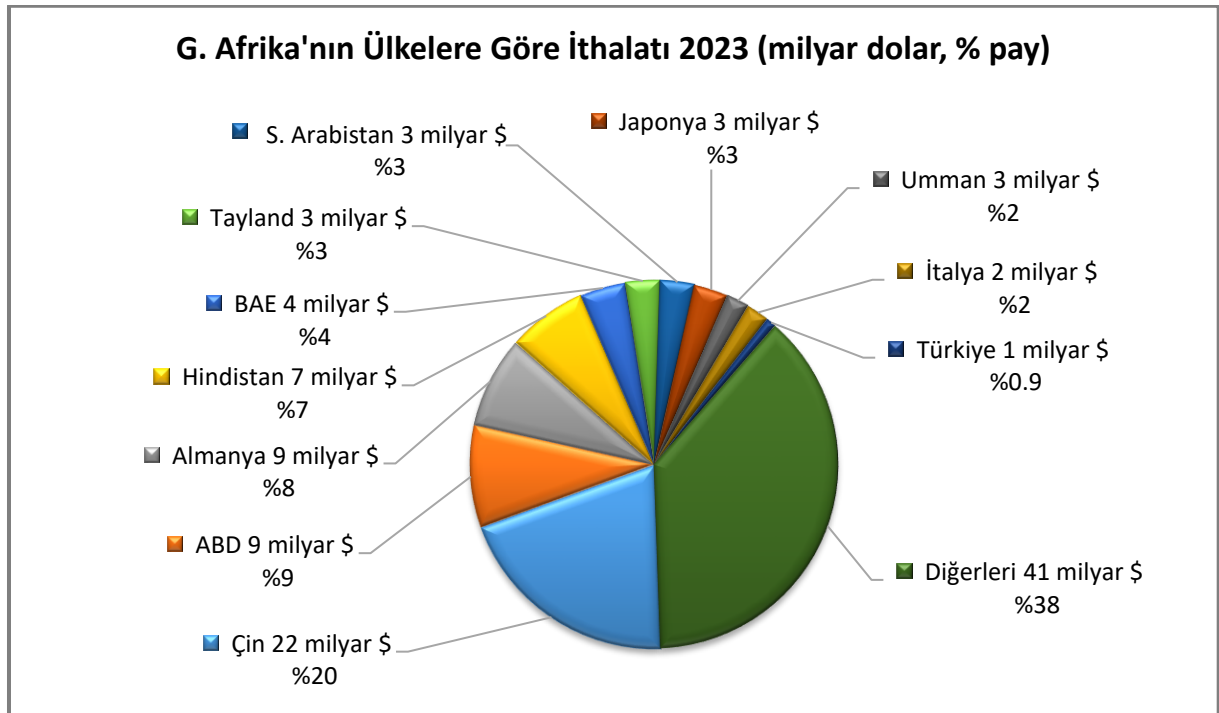
Başlıca Ülkeler İtibarı ile Dış Ticareti

İhracat

Kaynak: Trademap/GAC-directdata [Detaylı tablo için tıklayınız](#)

İthalat

Kaynak: Trademap/GAC-directdata [Detaylı tablo için tıklayınız](#)

4. DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR

Doğrudan Yabancı Yatırımların Görünümü

GAC, Afrika kıtasının en gelişmiş ekonomisi ve başta Sahra-altı Afrika olmak üzere kıtaya açılan bir ticaret kapısı olma özelliği taşımaktadır. GAC'nde temel ekonomik politikalar; yerli endüstrinin istihdamı artıracak ve sürdürülebilir büyüme hedeflerini yakalayacak şekilde geliştirilmesini, gerekli görülen durumlarda yerli sanayiye destekleyecek ithalat ve ihracat kısıtlamalarının getirilmesini ve yerelleşme politikalarının özendirilmesini hedeflemektedir.

Nitekim, 2017'nin ilk çeyreğinde göreve gelen Devlet Başkanı Ramaphosa'nın koyduğu temel hedeflerden birisi 5 yıl içinde 100 milyar Dolar tutarında DYY'ın ülkeye çekilmesidir. İşsizlik, fakirlik ve az gelişmişlik gibi yerleşik sorunlarla mücadelede kamu-özel sektör işbirliğine önem vermektedir. Bu çerçevede gerek kıta gerekse ülke açısından en önemli hedeflerden birisi mevcut hammadde kaynaklarından en etkin şekilde yararlanabilmek üzere daha fazla sermaye ve teknoloji çekilmesi; kıtada uzmanlık ve yetkinliklerin geliştirilmesi; ayrıca gelişmiş ülkelerin en iyi uygulamalarının transfer edilmesidir. Buna ilaveten, hammadde ve emtia üretiminin ekonomideki ağırlığı nedeniyle fiyat dalgalanmalarına karşı kırılganlığın azaltılmasını teminen ara ve nihai ürün üretimine daha fazla ağırlık verilmesi de öncelikli görülmektedir.

Ayrıca, yatırımlara yönelik tek pencere uygulaması (InvestSA) ile bürokratik süreçlerin kolaylaştırılması ve yatırımın önündeki engellerin giderilmesine yönelik iyileştirmeler yapılmaktadır. Sanayi altyapısı gelişmiştir. (<http://www.investsa.gov.za/>)

GAC, gelişmiş ülkelerden yatırım için geniş ilgi görmektedir. Ekonomi programında ülkenin orta vade planı (Accelerated and Shared Growth Initiative for South Africa) önemli yer teşkil etmektedir. Programa göre, pazar ekonomisine dayalı olan GAC ekonomisinin bu yapısının süreceği ve kamu-özel sektör ortaklıklarının da özendirilmeye devam edeceği vurgulanmaktadır. Ulaştırma ve enerji alanlarında önemli kamu yatırımları sözkonusudur. Bu çerçevede, ekonomik büyümeyi tetikleyecek bir hamle olarak yeni dönem altyapı yatırımlarının gerçekleştirilmesine yönelik çalışmalar devam etmektedir. Altyapı yatırımlarının bir ölçüde GAC hazinesinden ve uluslararası finansman kuruluşlarının fonlama imkânlarından yararlanılarak karşılanması beklenirken, bu hususta esas olarak kamu-özel sektör işbirliğinin hayata geçirilmesi öngörülmektedir. GAC altyapı yatırım programında enerji, bilgi-iletişim altyapısı, tarım ve tarımsal ürün işleme, şehirleşme-akıllı şehirler ve sosyal konut projeleri gibi alanlar öne çıkartılacaktır. (<https://sidssa.org.za/>; <https://sidssa.org.za/publications/>)

BM'nin gündeminde önemli yeri olan Bin Yıl Kalkınma Hedefleri (Millenium Development Goals) sekiz başlık altında toplanmakta olup, bu hedefler içinde en önemli coğrafya Sahra Altı Afrika olarak görülmektedir. Dünya ticareti ile daha fazla bütünleşme, yoksulluğun azaltılması ve sağlık konularını da içine alan bu hedefler bölgeyi küresel ilgi odağı haline getirmiştir.

Ayrıca, Afrika Birliği'nin 2063 yılları hedefleri çerçevesinde, doğal kaynakların kıta içinde işlenmesi, emek-yoğun üretim sektörlerinin geliştirilmesi, tarımsal üretkenliğin artırılması ve okyanus ekonomisinin genel ekonomiye katkısının geliştirilmesi öne çıkmaktadır. Bu itibarla, Güney Afrika da kazan-kazan mantığı çerçevesinde, özellikle altyapının geliştirilmesine yönelik en iyi uygulamaların paylaşılması, üretimde verimliliğin artırılması, küçük ve orta ölçekli firmaların geliştirilmesi gibi alanlarda yabancı yatırımların katkısını aramaktadır.

Dünya ekonomisinde önemli yeri olan Çin, Hindistan ve ABD gibi ülkeler de küresel gelişmelere bağlı olarak GAC ve Sahra Altı Afrika'ya bakış açılarını ve yaklaşımlarını geliştirmeye yönelmiştir. Çin ve ayrıca Hindistan'ın GAC pazarında etkinlikleri diğer ülkelerin ilerisine geçmiştir. Çin'in daha ziyade yatırım ve şirket ortaklıklarına yöneldiği gözlenmektedir.

GAC'nde 2022 yılında gerçekleşen doğrudan yabancı yatırım tutarı 9 milyar dolar olmuştur. (UNCTAD- <https://unctadstat.unctad.org/CountryProfile/GeneralProfile/en-GB/710/index.html>)

2021 yılı itibarıyla, Türkiye'nin yurtdışında gerçekleştirdiği doğrudan yatırım stokunda Güney Afrika bulunmamaktadır. Aynı şekilde, ülkemizdeki doğrudan yabancı yatırım stokunda Güney Afrika yer almamaktadır. ([TCMB – 2023](#))

Yabancı sermaye yatırımlarında İngiltere (%46) önde gelmektedir. (<http://www.sanews.gov.za/south-africa/sa-uk-strengthen-ties-despite-brexit>).

Güney Afrika;

- 2021 yılı insani gelişmişlik endeksine göre 191 ülke arasında 109. sıradadır. (BM)
- 2023 yılı ekonomik serbestlik endeksine göre 176 ülke arasında 116. sıradadır. (The Heritage Foundation)
- Küresel rekabetçilik açısından 2019 yılında 141 ülke arasında 60. sıradadır. (World Economic Forum-2023)
- İş yapma kolaylığı açısından 2020 yılında 190 ülke arasında 84. sıradadır. (Dünya Bankası-2023)

Afrika'nın Nijerya'dan sonraki ikinci büyük ekonomisine sahip GAC, bankacılık altyapısının, bilgi-iletişim imkânlarının, ulaştırma ve lojistik ağlarının gelişmişliği, çeşitli ülke grupları ile olan STA, gümrük birliği ve tercihli ticaret düzenlemeleri kapsamındaki pazara giriş avantajları gibi konularda öne çıkmaktadır. Hukuki altyapının gelişmişliği ve yatırımcılara ulusal mevzuat çerçevesinde sağlanan koruma da önemli bir güvence unsuru olarak ortaya çıkmaktadır.

Serbest Bölgeler

GAC aynı zamanda Afrika'da en çok yabancı sermaye çeken ülkelerden biri konumundadır. Serbest bölgeler de yabancı yatırım açısından cazip imkânlar sunmaktadır.

Özel ekonomik bölgeler (SEZs) ve teşvik mekanizmaları ile üretime yönelik yatırımların artırılması yönünde çaba harcanmaktadır. (Serbest bölgelerde yatırımda sağlanan başlıca destekler için bakınız; <https://www.gov.za/faq/finance-business/what-special-economic-zone-south-africa-and-how-can-it-benefit-my-business>)

5. TÜRKİYE ile TİCARET

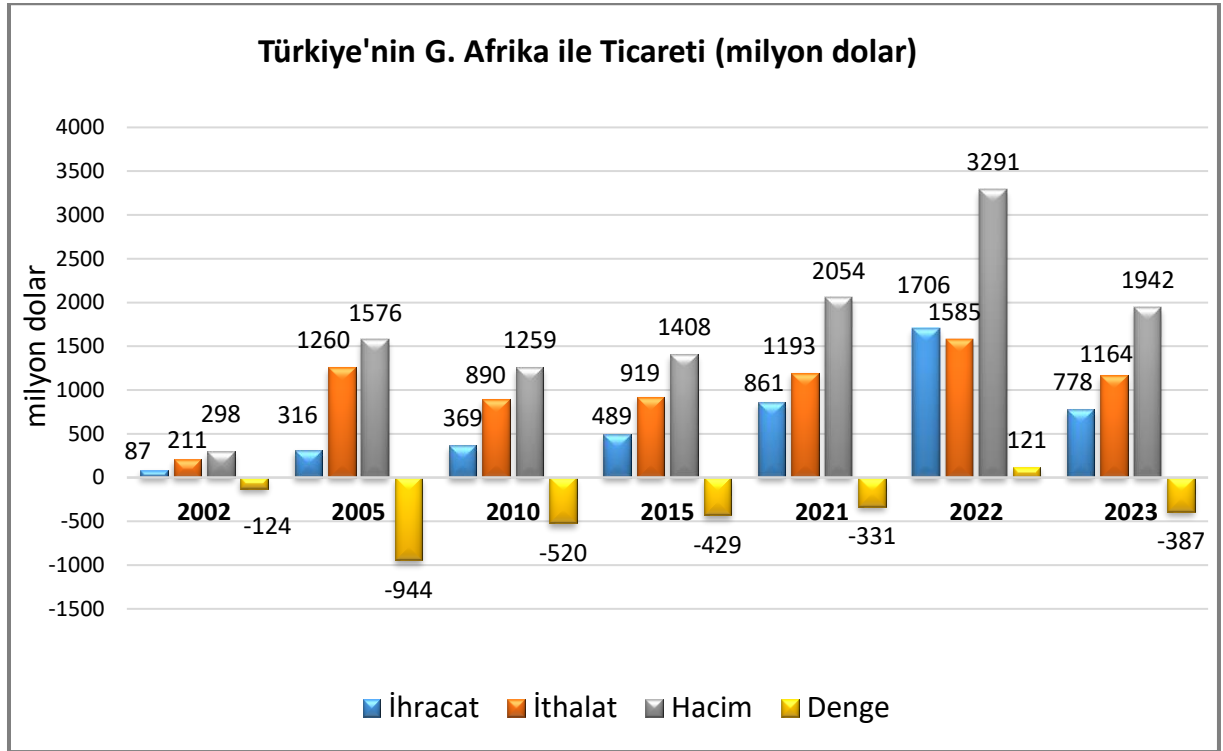
Genel Durum

G20 üyesi olan ve benzer kalkınma hedefleri bulunan Türkiye ve GAC arasındaki ikili ticari ve ekonomik ilişkilerin daha fazla geliştirilebileceği değerlendirilmektedir. GAC, ihracatımız için “hedef pazar”dır. (<https://ticaret.gov.tr/ihracat/fuarlar/hedef-ulkeler>) Ancak, pazara giriş; Asya ve Avrupa Birliği ülkelerinin pazara girişteki rekabet avantajı, sanayi altyapısının gelişmiş olması ve piyasadaki yerleşik ilişkiler nedeniyle zorluklar içermektedir.

İki ülke arasında “Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması (2000)” ve “Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşması (2005)” bulunmaktadır.

Öte yandan, Avrupa Birliği ile Serbest Ticaret Anlaşması (STA) bulunan GAC ile ülkemiz arasında STA bulunmamaktadır.

Türkiye-GAC Dış Ticareti

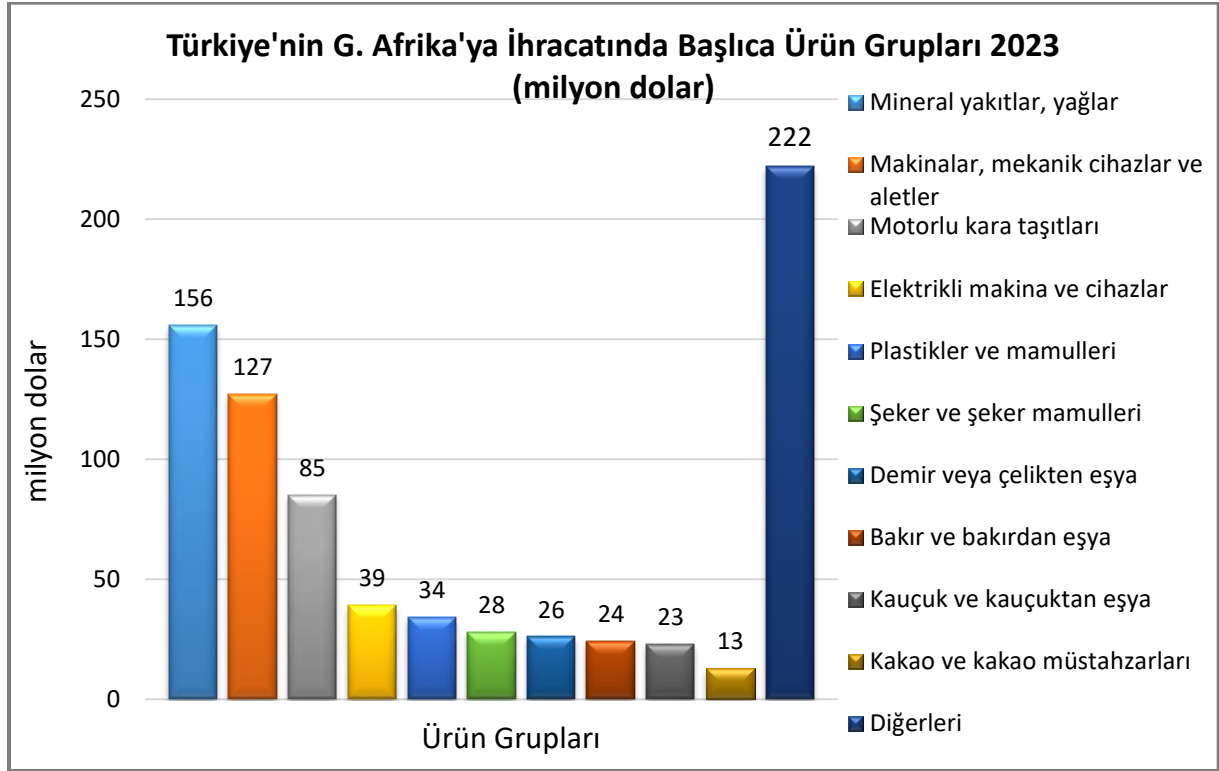

Trademap/Türkiye-directdata

İki ülke arasındaki ticaret 2023 yılında Türkiye aleyhinde açık vermiştir.

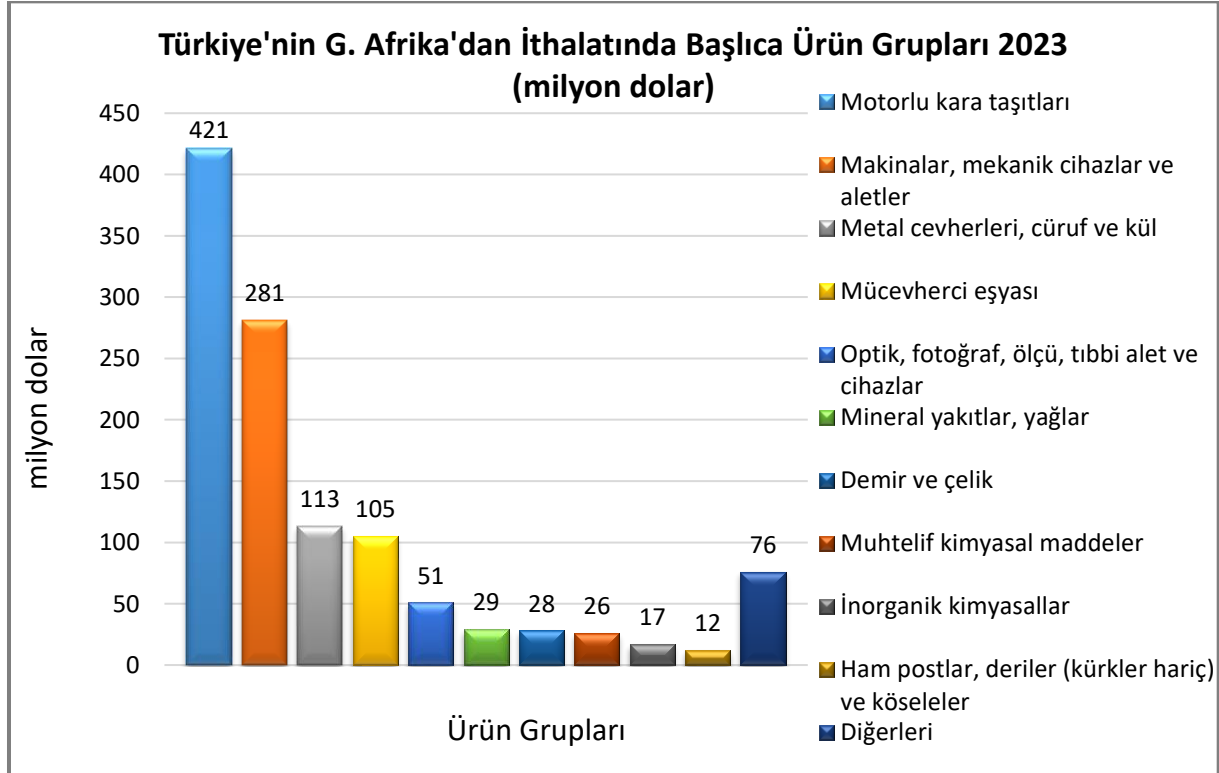
GAC, Türkiye'nin 2023 yılı ihracatında 60., ithalatında ise 50. sırada yer almıştır.

Türkiye'nin Güney Afrika'ya İhracatında Başlıca Ürünler

Kaynak: Trademap/Türkiye-directdata [Detaylı tablo için tıklayınız](#)

Türkiye'nin Güney Afrika'dan İthalatında Başlıca Ürünler

Kaynak: Trademap/Türkiye-directdata [Detaylı tablo için tıklayınız](#)

EKLER:**EK-1: Güney Afrika'nın İhracatında Başlıca Ürünler (1.000 dolar)**

Sıra	GTİP	ÜRÜNLER (ilk 15)	2021	2022	2023	Pay (%, 2023)	Değişim (%, 2022-2023)
TOPLAM İHRACAT (Diğerleriyle)			123 734 050	123 614 816	110 467 329	100	-10,6
1.	7110	Platin (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)	23 160 163	16 745 648	10 715 636	9,7	-36
2.	2701	Taşkömürü; taşkömüründen elde edilen briketler, topak vb. katı yakıtlar	6 078 832	13 035 077	7 897 824	7,1	-39,4
3.	2601	Demir cevherleri ve konsantreleri	10 181 444	6 701 632	6 533 269	5,9	-2,5
4.	8704	Esya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	4 016 294	4 040 960	5 942 693	5,4	47,1
5.	7108	Altın (platin kaplamalı altın dahil) (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)	7 439 292	5 281 639	5 618 857	5,1	6,4
6.	8703	Otomobiller	5 348 097	5 799 432	5 376 846	4,9	-7,3
7.	7202	Ferro alyajlar	4 190 858	4 298 282	4 649 214	4,2	8,2
8.	2610	Krom cevherleri ve konsantreleri	1 943 679	2 462 520	3 931 330	3,6	59,6
9.	2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	1 893 400	2 828 426	2 949 906	2,7	4,3
10.	2602	Manganez cevherleri ve konsantreleri	2 758 816	2 907 568	2 666 735	2,4	-8,3
11.	7102	Elmaslar (işlenmiş olsun olmasın, fakat mihlanmamış veya takılmamış)	2 353 918	2 659 480	2 047 573	1,9	-23
12.	0805	Turunçgiller (taze/kurutulmuş)	1 840 989	1 727 446	1 839 343	1,7	6,5
13.	8421	Santrifüjler; sıvıların veya gazların filtre edilmesine veya arıtılmasına mahsus makina ve cihazlar	2 588 544	2 280 165	1 791 226	1,6	-21,4
14.	7601	İşlenmemiş alüminyum	1 047 276	1 173 638	1 580 560	1,4	34,7
15.	1005	Mısır	809 266	1 212 170	1 209 522	1,1	-0,2

Kaynak: Trademap /GAC -directdata

EK-2: Güney Afrika'nın İthalatında Başlıca Ürünler (1.000 dolar)

Sıra	GTİP	ÜRÜNLER (ilk 15)	2021	2022	2023	Pay (%, 2023)	Değişim (%, 2022-2023)
TOPLAM İTHALAT (Diğerleriyle)			93 614 253	111 878 211	107 169 323	100	-4,2
1.	2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	8 343 058	18 688 366	15 163 730	14,1	-18,9
2.	2709	Ham petrol (petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar)	5 427 344	4 411 801	4 807 194	4,5	9
3.	8703	Otomobiller	3 180 291	4 577 600	4 125 910	3,8	-9,9
4.	8517	Telefon cihazları, ses, görüntü veya diğer bilgileri almaya veya vermeye mahsus diğer cihazlar	3 092 437	3 488 751	3 135 229	2,9	-10,1
5.	8507	Elektrik akümülatörleri (bunların separatörleri dahil)	390 894	1 003 579	1 990 354	1,9	98,3
6.	8471	Otomatik bilgi işlem mak. bunlara ait birimler; manyetik veya optik okuyucular, verileri koda dönüştüren ve işleyen mak.	2 038 045	2 070 157	1 961 573	1,8	-5,2
7.	8708	Karayolu taşıtları için aksam ve parçalar	1 689 525	1 773 190	1 843 112	1,7	3,9
8.	4907	Posta, damga vb. pullar; banknot, hisse senedi, çek defterleri, tahvil vb.	1 648 197	1 888 728	1 795 714	1,7	-4,9
9.	3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	2 012 388	1 792 606	1 718 248	1,6	-4,1
10.	8504	Elektrik transformatörleri, statik konvertörler (örneğin; redresörler) ve endüktörler	421 993	734 588	1 199 196	1,1	63,2
11.	8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	687 223	1 023 518	1 159 512	1,1	13,3
12.	8429	Buldozerler, greyderler, toprak tesviye makinaları, skreyperler, mekanik küreyiciler, ekskavatörler, yol silindirleri vb	678 900	970 443	1 085 462	1	11,9
13.	8541	Diyodlar, transistörler vb yarı iletken tertibat; ışık yayan diyodlar; monte edilmiş piezo elektrik kristaller	304 538	430 863	1 038 054	1	140,9
14.	2711	Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	561 322	808 854	779 046	0,7	-3,7
15.	4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	674 323	702 915	735 977	0,7	4,7

Kaynak: Trademap/GAC-directdata

EK-3: Güney Afrika'nın Ülkelere Göre İhracatı (1.000 dolar)

Sıra	Ülke (ilk 15)	2021	2022	2023	Pay (% 2023)	Değişim (% 2022-2023)
TOPLAM İHRACAT (Diğerleriyle)		123 734 050	123 614 816	110 467 329	100	-10,6
1.	Çin	13 839 764	11 942 859	12 490 613	11,3	4,6
2.	ABD	13 105 430	10 955 729	8 430 310	7,6	-23,1
3.	Almanya	10 506 115	10 001 405	7 808 381	7,1	-21,9
4.	Mozambik	4 343 628	5 765 803	6 174 062	5,6	7,1
5.	Japonya	8 236 937	8 601 491	5 756 746	5,2	-33,1
6.	İngiltere	8 182 961	6 323 841	5 298 027	4,8	-16,2
7.	Hindistan	4 283 576	5 137 314	5 042 543	4,6	-1,8
8.	Hollanda	4 171 141	5 998 861	4 304 806	3,9	-28,2
9.	Botsvana	4 390 756	4 705 996	4 183 269	3,8	-11,1
10.	Belçika	3 551 777	3 981 093	3 723 275	3,4	-6,5
11.	Zimbabve	2 927 887	3 227 868	3 384 680	3,1	4,9
12.	Namibya	3 440 142	3 480 278	3 362 385	3	-3,4
13.	Zambiya	2 337 228	2 726 380	2 776 119	2,5	1,8
14.	BAE	2 310 270	2 511 222	2 539 559	2,3	1,1
15.	G. Kore	2 140 054	2 701 209	2 056 171	1,9	-23,9
...
38.	Türkiye	468 485	543 443	424 140	0,4	- 22

Kaynak: Trademap/GAC-directdata

EK-4: Güney Afrika'nın Ünelere Göre İthalatı (1.000 dolar)

Sıra	Ülke (ilk 15)	2021	2022	2023	Pay (% 2023)	Değişim (% 2022-2023)
TOPLAM İTHALAT (Diğerleriyle)		93 614 253	111 878 211	107 169 323	100	-4,2
1.	Çin	19 260 038	22 516 655	21 943 714	20,5	-2,5
2.	ABD	6 597 510	8 231 968	9 188 544	8,6	11,6
3.	Almanya	7 642 843	8 265 816	8 685 292	8,1	5,1
4.	Hindistan	5 350 616	8 359 849	7 461 934	7	-10,7
5.	BAE	1 895 731	4 139 055	3 992 729	3,7	-3,5
6.	Tayland	2 975 893	3 084 296	3 497 194	3,3	13,4
7.	S. Arabistan	4 108 740	4 391 220	3 096 050	2,9	-29,5
8.	Japonya	2 604 866	2 840 656	2 703 911	2,5	-4,8
9.	Umman	1 875 707	2 654 431	2 551 878	2,4	-3,9
10.	İtalya	2 575 256	2 468 638	2 411 770	2,3	-2,3
11.	Nijerya	2 243 020	2 264 626	2 379 020	2,2	5,1
12.	Fransa	1 966 399	2 103 428	2 122 614	2	0,9
13.	İngiltere	1 875 244	1 824 630	1 826 013	1,7	0,1
14.	İspanya	1 576 666	1 720 179	1 772 704	1,7	3,1
15.	Hollanda	1 602 732	1 517 831	1 610 089	1,5	6,1
...
29.	Türkiye	936 355	1 852 351	915 895	0,9	-50,6

Kaynak: Trademap/GAC-directdata

Ek-5: Türkiye'nin Güney Afrika'ya İhracatında Başlıca Ürünler (1.000 dolar)

Sıra	GTİP	ÜRÜNLER (ilk 15)	2021	2022	2023	Pay (%, 2023)	Değişim (%, 2022-2023)
TOPLAM İHRACAT (Diğerleriyle)			861 336	1 706 159	777 836	100	-54,4
1.	2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	193 875	1 059 059	150 638	19,4	-85,8
2.	8708	Karayolu taşıtları için aksam ve parçalar	43 071	50 086	43 579	5,6	-13
3.	1704	Kakao içermeyen şeker mamulleri (beyaz çikolata dahil)	18 125	19 698	23 992	3,1	21,8
4.	8450	Ev veya çamaşırhane tipi yıkama makinaları (yıkama ve kurutma tertibatı bir arada olanlar dahil)	18 674	18 553	16 900	2,2	-8,9
5.	8703	Otomobiller	22 624	12 943	16 074	2,1	24,2
6.	7408	Bakır teller	11 152	11 087	14 719	1,9	32,8
7.	1806	Çikolata ve kakao içeren diğer gıda müstahzarları	15 161	14 013	13 486	1,7	-3,8
8.	8704	Esya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	2 921	11 216	11 962	1,5	6,7
9.	8418	Buzdolapları, dondurucular ve diğer soğutucu ve dondurucu cihazlar ve ısı pompaları	10 248	12 300	11 344	1,5	-7,8
10.	4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	14 041	11 753	10 302	1,3	-12,3
11.	8422	Bulaşık, şişe vb yıkama ve kurutma makinaları, şişe, kutu çuval vb doldurma, etiketleme makinaları, ambalaj vb makinalar	12 898	14 460	10 252	1,3	-29,1
12.	3920	Plastikten diğer levha, plaka, şerit, film, folye (gözeneksiz)	10 119	12 436	10 248	1,3	-17,6
13.	3302	Sanayide ve içecek imalinde hammadde veya koku verici maddeler ve karışımlar	3 977	3 811	10 022	1,3	163
14.	8516	Elektrikli su ısıtıcıları, elektrotermik cihazlar, ortam ısıtıcıları, saç ve el kurutucuları, ütüler, rezistanlar	9 875	11 993	9 596	1,2	-20
15.	8701	Traktörler	13 736	17 432	9 051	1,2	-48,1

Kaynak: Trademap/Türkiye-directdata

Ek-6: Türkiye'nin Güney Afrika'dan İthalatında Başlıca Ürünler (1.000 dolar)

Sıra	GTİP	ÜRÜNLER (ilk 15)	2021	2022	2023	Pay (% 2023)	Değişim (% 2022-2023)
TOPLAM İTHALAT (Diğerleriyle)			1 192 742	1 585 297	1 164 467	100	-26,5
1.	8421	Santrifüjler; sıvıların veya gazların filtre edilmesine veya artırılmasına mahsus makina ve cihazlar	320 713	297 105	263 189	22,6	-11,4
2.	8704	Esya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	37 600	26 886	210 024	18	681,2
3.	8703	Otomobiller	146 180	84 390	205 407	17,6	143,4
4.	7108	Altın (platin kaplamalı altın dahil) (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)	215 958	566 656	104 670	9	-81,5
5.	2601	Demir cevherleri ve konsantreleri	119 481	176 579	73 374	6,3	-58,4
6.	9013	Sıvı kristalli tertibat, lazerler, diğer optik cihaz ve aletler	22 146	59 519	47 580	4,1	-20,1
7.	2610	Krom cevherleri ve konsantreleri	32 173	49 590	31 892	2,7	-35,7
8.	2701	Taşkömürü; taşkömüründen elde edilen briketler, topak vb. katı yakıtlar	24 119	76 752	26 339	2,3	-65,7
9.	3815	Reaksiyon başlatıcılar, hızlandırıcılar, katalitik müstahzarlar	42 051	33 422	19 840	1,7	-40,6
10.	7201	Dökme demir (pik demir) ve aynalı demir (kütle, külçe, blok veya diğer ilk şekillerde)	10 946	16 340	9 325	0,8	-42,9
11.	2809	Difosfor pentaoksit, fosforik asit ve polifosforik asitler	0	0	8 533	0,7	0
12.	2207	Etil alkol (alkol derecesi >= %80, tağyir edilmemiş) ve damıtılarak elde edilmiş diğer alkollü içkiler	12 559	1 606	8 318	0,7	417,9
13.	8408	Sıkıştırılmayla ateşlemeli içten yanmalı pistonlu motorlar (dizel ve yarı dizel)	14 611	15 172	8 030	0,7	-47,1
14.	3201	Debagatte kullanılan bitkisel menşeli hülâsalar, tanenler ve bunların tuzları, esterleri ve diğer türevleri	7 903	6 805	7 118	0,6	4,6
15.	4101	Sığır (bufalo dahil) ve at cinsi hayvanların ham post ve derileri	121	5 918	6 989	0,6	18,1

Kaynak: Trademap /Türkiye-directdata